

İNTERNET ORTAMINDA ÇOCUKLARIN KORUNMASI

Halil İbrahim ÖZBAY*

Öz

Günümüzde, bilgisayar, tablet, telefon ve internet sistemlerinin inanılmaz bir şekilde gelişmesi, çeşitlenmesi, ulaşımının kolaylaşması ve günlük faaliyetlerimiz ile işlerimizi yürütürken hayatımızı büyük ölçüde kolaylaştırması; onları artık hayatımızda lüks olmaktan çıkarmış, ihtiyaç haline getirmiştir. Artık başta akıllı telefonlar olmak üzere internete erişim sağlayan çeşitli cihazlar elimizden düşmez hale gelmiştir. Birkaç yıl öncesine kadar internet ihtiyacını internet kafelerde giderirken, şu anda internetin olmadığı ev veya işyeri neredeyse yok denecek kadar azdır. Birçok kamu kurumu, vatandaşlarını, okullarda, hastanelerde, havaalanlarında, toplu ulaşım araçlarında, cadde ve meydanlarda dahi internet erişim imkânı sunmaktadırlar. Özellikle son yıllarda dünyaya gelen çocuklar da artık bu denli teknoloji ve bilişim dünyasının içine doğmaktadırlar. İnternet; çocukların yetişmeleri ve kendilerini geliştirmeleri için inanılmaz bir fırsat sunsa da bir o kadar özellikle istismar edilmeleri noktasında çeşitli riskler barındırmaktadır. Bu çalışmada internetin çocuklar için faydaları yanında barındırdığı risklerden yola çıkarak, ulusal ve uluslararası hukuki düzenlemeler ve hali hazırdaki çalışmalar ışığında internet ortamında çocukların korunmasına dair hususlar tartışılacaktır.

Anahtar kelimeler: İnternet, Çocuk Hakları, Çocuğun Cinsel İstismarı, İnternet Riskleri, Bilişim Suçları.

Protection Of Children In The Internet Environment

Abstract

Today, incredible development, diversification, affordability, and making daily life easier of computers, tablets, telephones, and the internet, made them no longer a luxury but necessity in our lives. Various devices that provide access to the internet, especially smartphones, have become a part of our daily lives. Until a few years ago the necessity of internet was satisfied in internet cafes but now there are no houses or workplaces left without internet.

Geliş Tarihi: 15 Mart 2021 - Kabul Tarihi: 24 Mayıs 2021.

Atıf Bilgisi: Halil İbrahim Özbay, "İnternet Ortamında Çocukların Korunması", *Türk Dünyası Araştırmaları*, Cilt: 128, Sayı: 253, İstanbul 2021, s. 441-460.

* T.C. İstanbul Aydın Üniversitesi Bilişim Hukuku Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi, Milli Savunma Üniversitesi Öğretim Görevlisi, halil070406@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-5528-5379.

Many public institutions provide internet access for their citizens in schools, hospitals, airports, public vehicles, even in streets and squares. Especially in the last years, most children were born in technology and the world of informatics. Even though the internet provides magnificent opportunities for children to develop themselves, that also has many risks of ill-usage. In this study, we will discuss issues related to the protection of children in the internet environment in the light of national and international legal regulations and current studies based on the benefits and risks of the internet for children.

Keywords: *Internet, Children Rights, Child's Sexual Abuse, Risks Of Internet, Cyber Crimes.*

I. GİRİŞ

İnternet insanların kendilerini özgürce ifade edebildiği, düşünce ve fikirlerini paylaşabildiği, başkalarına ait düşünce ve fikirleri görebildiği, başkaca kişilerle anlık iletişim kurabildiği, böylece hem zamandan hem maliyetten tasarruf edebildiği, bilgiye ulaşmanın en büyük ve kullanışlı aracı olduğu bilgisayar ağlarının birleşiminden oluşan devasa ağıdır. Artık hayatımızın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Belirli bir amaca ulaşmak için araç olmaktan çıkmış, sürekli yanı başımızda bulunmasına ihtiyaç duyduğumuz bir yaşam unsuru olmuştur.

Bu unsur hayatımızda öyle bir yer edinmiştir ki özellikle ülkemizde 2020 yılında başlayan Covid-19¹ küresel salgını döneminde eğitim ve öğretim faaliyetlerinin tamamen, çalışma hayatının ise kısmen internet üzerinden yürütüldüğü, normal dönemde de eğitim, sağlık, turizm ve seyahat, her türlü alışveriş işlemlerinin büyük oranda yapılabildiği, kamu kurumları nezdinde resmi işlemlerin birçoğunun internet üzerinden yapılabildiği, sosyal medya ve anlık mesajlaşma programlarıyla insanların birbirleriyle iletişim halinde sosyalleşebildiği, anlık paylaşımlar yapabildiği, çeşitli oyunların dünyanın başka yerlerinden başka insanlarla aynı oyun içinde aynı anda oynanabildiği, fiziksel yaşamla artık iç içe geçmiş bir yaşam alanı haline gelmiştir. Hemen hemen her evde bilgisayar olmasa bile internetin bulunduğunu söylemek yanlış olmaz. Sanal olarak tanımlanan internet ortamının insanların yaşamına bu kadar entegre olduğunu, yaşamındaki etkisi ve bağımlılık haline geldiği düşünüldüğünde, kanımca birçok insanın yaşamında aslında artık sanal olmaktan çıkmış, yaşamın somut bir parçası haline gelmiştir.

Belirli bir yaşın üzerinde olan insanların hayatına daha geç girmiş olan internet, 2000'li yıllardan itibaren doğan ve şu anda 20'li yaşlarda olan gençlerin doğumuyla birlikte yaşamlarına dahil olmuş, ekmek, su gibi temel ihtiyaç olarak gördükleri bir olgu haline gelmiştir. Çok küçük yaşlardan itibaren interneti tanıyan bu nesil, algılarının daha açık olması nedeniyle birçok bilgiyi daha kısa zamanda öğrenerek, süratle gelişen teknolojiye daha hızlı uyum sağlamaktadırlar. 30 Aralık 2020 tarihi ile yayınlanan We Are Social ve Hootsuite'in birlikte yayınladığı "Dijital in 2020" raporunda dünya İnternet kulla-

¹ Aralık 2019 ayında Çin'in Wuhan bölgesinde ortaya çıkan ve bütün dünya geneline yayılan koronavirüs salgını.

nun istatistiklerine göre; dünya nüfusunun %59'u olan yaklaşık 4,54 milyar internet kullanıcısının %22'si 0-12 yaş grubu, %19'u 13-24 yaş grubu, %29'u 25-44 yaş grubu, %21'i 45-64 yaş grubu, %9'u ise 64 ve üzeri yaş grubudur.² İnternet kullanımının 0-12 yaş arasında büyük bir oranda yoğunlaşması dikkat çekicidir. OECD³ (Organisation for Economic Co-operation and Development) günümüz çocuklarını “*Dijital Yerliler*” olarak tanımlamaktadır.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilen ve Türkiye Cumhuriyeti'nin de taraf olduğu Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 1'nci maddesi daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, onsekiz yaşına kadar her insanı çocuk saymıştır.⁴ 03.06.2005 tarih ve 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun *Tanımlar* başlıklı 3/1.a maddesinde çocuk, daha erken yaşta ergin olsa bile, onsekiz yaşını doldurmamış kişi, 26.09.2004 tarihli ve 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun *Tanımlar* başlıklı 6/1.b maddesinde çocuk henüz onsekiz yaşını doldurmamış kişi olarak tanımlanmıştır. Kişilerin çocuk statüsü, ulusal düzenlemelerimizde onsekiz yaşın tamamlanmasıyla sona ererken, Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde onsekiz yaşa girmesiyle sona eriyor olsa da dünya genelinde genellikle onsekiz yaşın başlangıcı veya sonu bir sınır olarak kabul edilmektedir.

Her şeyi yeni öğrenmeye başlayan çocuklar; meraklarını giderme, bilgiye ulaşma, eğlenceli zaman geçirme gibi nedenlerle gün içerisinde internette hatırı sayılır bir zaman geçirmektedir. Yine “*Dijital in 2020*” raporuna göre internet kullanıcılarının günde ortalama 7,5 saatini internette geçirdiği ifade edilmiştir. İnternet gibi bilgi dünyası bir ortamın çocukların gelişimine, kendilerini ifade etmelerine, eğitimlerine, yaratıcılıklarına yoğun bir şekilde katkı sağladığı yadsınamaz. İnternet kullanımının saymakla tükenmeyecek faydalarının yanında bilinçsiz ve kontrolsüz kullanımıyla birlikte zararlarının da olduğu, birçok riski barındırdığı bilinmektedir. Bu bağlamda; merak ve deneme isteği, tarafsızlık saplantısı ve doğru karar verme becerisindeki eksiklik, devamını düşünmeden hareket etme, riskli davranma ve otoriteye başkaldırma gibi eğilimlerinin olması nedeniyle⁵ internette en fazla çocuklar ve gençler olumsuz etkilenmektedir. Yetişkinlere göre daha savunmasız ve tecrübesizlerdir.

İnternetin çocuklar açısından barındırdığı riskler çok çeşitli olsa da temel olarak bu riskleri üç kategoride inceleyeceğiz. Birincisi karşılaşılan içeriğe ilişkin riskler ile çevrimiçi veya çevrimdışı temas riskleridir. İkincisi alışveriş ve tüketici kavramına ilişkin riskler, üçüncüsü ise kişisel bilgi gizliliği ve bilgi güvenliğine ilişkin risklerdir.⁶ Bu riskler geleceğimizin teminatı olan çocuklar

² <https://wearesocial.com/blog/2020/01/digital-2020-3-8-billion-people-use-social-media>

³ Ekonomik İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı (OECD), Türkiye'nin de kurucu ülkeler arasında yer aldığı, 30 Eylül 1961 tarihinde Avrupa Ekonomi İşbirliği Örgütü'nün (OEEC) devamı şeklinde, bireysel özgürlükleri korumak, genel refah düzeyini arttırmak, ekonomik güç ve refah düzeyini yükseltmek amacıyla 14 Aralık 1960 tarihli Paris Sözleşmesi'ne göre kurulan uluslararası örgüt.

⁴ <https://www.unicef.org/turkey/%C3%A7ocuk-haklar%C4%B1na-dair-s%C3%B6zle%C5%9Fme>

⁵ Niyazi Güler - Şahin Bayzan - Abdülhamit Güneş, *İnternette Çocuklara Yönelik Riskler ve Ailelerin Bilinçlendirme Faaliyetlerindeki Rolü*, CITS 2016 - 10. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Sempozyumu, 2016, s. 6.

⁶ OECD (2011-05-02), “The Protection of Children Online: Risks Faced by Children Online and Policies to Protect Them”, *OECD Digital Economy Papers*, No. 179, OECD Publishing, Paris.

açısından, dolayısıyla da toplum açısından önemli problemler ve sonuçlar doğuracaktır. Dolayısıyla bu sorunların en aza indirilmesi amacıyla; yasal düzenlemeler ve sosyal çalışmalar yapma göreviyle başta devletlere olmak üzere, sonrasında eğitimcilere, ebeveynlere, sivil toplum kuruluşlarına çok önemli görevler düşmektedir. Bu kurumlar çocukları internetin zararlarından korumakla ve onları bilinçlendirmekle mükelleftirler.

Ülkemiz bu yükümlülüğünün kısmen de olsa farkındadır. Bu yükümlülüğünü; uluslararası platformlarda çocukların korunmasına yönelik olarak yapılan sözleşmelere taraf olarak, bu sözleşmelerin taraf devletlere yüklediği yükümlülükleri iç hukuka aktarıp çeşitli düzenlemeler yaparak, kurumsal teşkilatlanmasına yansıtarak ve sivil toplum örgütlerine destek olarak çeşitli yöntemlerle yerine getirmeye çalışmaktadır.

II. İNTERNETİN ÇOCUKLAR AÇISINDAN FAYDALARI

İnternet dünyası çocukları birçok fırsatla buluşturmaktadır. İnternetin başta eğlendirici ve öğretici zengin içeriklerinin eğitim amaçlı kullanımında, çocukların eğlenirken eş zamanlı olarak da bilgi edindikleri ve öğrendikleri bilinmektedir. Ancak aslında; çocukların toplumsal yaşama uyum sağlamaları ve katılmaları, kendilerini geliştirmeleri ve güncelleştirmeleri, ifade yeteneklerini arttırmaları, ufuklarının açılması, bilgiye kolaylıkla ulaşabilmeleri, öğrenme ile yaratıcılıklarının ve sosyal iletişimlerinin gelişmesi açısından internet kullanmalarının katkısı inanılmaz derecede yüksektir.

A. Çocukların İnternete Erişiminin Desteklenmesi Konusunda Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi Düzenlemeleri

Çocukların bir toplumun geleceği olmalarından hareketle devletler ve uluslararası konvansiyonlar çocuklara ayrıca bir önem vermekte, yalnız çocukları korumakla kalmamakta, çocukların gelişmelerinin ve haklarının daha da güçlendirilmesi amacıyla çalışmalar yapmaktadırlar.

Uluslararası otoriteler ve devletler çocukların bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmalarını teşvik edici projeler ve imkanlar sunmaya çalışmaktadırlar. İnternet çocukların farklı farklı kültürler öğrenerek dünya vatandaşı haline gelmelerine de imkân sağlamaktadır. Dijital medya ile bilgi ve iletişim teknolojileri hem değişimin öznelere ve yaratıcıları hem de toplum, sağlık, refah, eğitim, güvenlik, kapsama ve yurttaş katılımı gibi alanlardaki yenilikçi yaklaşımların alıcıları olarak çocukların önünü açarak çocuk haklarını geliştirmekte ve güçlendirmektedir.⁷

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilen ve Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme taraf devletlere oldukça geniş sorumluluk ve yükümlülükler yüklemiştir. Çocuğun toplumda bireysel bir yaşantı sürdürebilmesi için her yönüyle hazırlanmasının, öncelikle taraf devletlere sonra da ailelere, çocukların gelişmeleri ve esenlikleri, korunmaları ve yardım görmeleri ve yeteneklerini geliştirmeleri için sorumluluk

⁷ Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi'nin "Dijital Medya ve Çocuk Hakları" Konulu 2014 Yılı Genel Tartışmalar Günü Raporu, s. 3.

yüklemiştir.⁸ Ayrıca sözleşmenin 43'üncü maddesiyle taraf devletlerin bu sözleşme ile üstlendikleri yükümlülükleri yerine getirme konusunda kaydettikleri ilerlemeleri incelemek amacıyla, bir Çocuk Hakları Komitesi kurulmuştur. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, tavsiye kararlarında çocukların haklara erişimi konusunda, internete erişim ve dijital okur yazarlığı çocukların ifade özgürlüğü, toplumsal yaşama katılım ve eğitim haklarının bir boyutu olarak kabul etmektedir.⁹ Bu amaçla Avrupa Konseyi Çocuk Hakları Stratejisi 2016-2021 dönemi için çocukların dijital ortamdaki çocuk haklarını 5 nolu öncelikli alan olarak belirlemiştir.

Buna göre, Avrupa Konseyi bu alandaki diğer taraf devletlerle işbirliği içinde, çocukların dijital ortamda ayrımcılığa maruz bırakılmama, ifade özgürlüğü ve dijital ortama katılma haklarını yaygınlaştırıp koruyacaktır.¹⁰ Bu strateji çalışmalarının nihayetinde taraf devletlere; çocukların bilgi ve iletişim teknolojilerinin nimetlerinden maksimum şekilde faydalanmalarını sağlayacak şekilde güçlendirmeye yönelik tedbirler almaları, dijital vatandaşlık konusunda eğitim sağlamaları, internet kullanıcıları için İnsan Hakları Kılavuzu¹¹ ile ilgili olarak çocuk dostu yazılım ve uygulamalar oluşturulması, internette dolaşmayla ilgili olarak çocuklara ve ebeveyne tablet uygulamaları hakkında eğitim verilmesi gibi konularda sorumluluklar tavsiye edilmiştir. Bu kılavuzda çocuklara ve gençlere açık ve net bir şekilde “Yaşınızın küçük olması nedeniyle, interneti kullanırken özel korumaya ve rehberliğe hak kazanmış durumdasınız... Görüşlerinizi özgürce ifade etme ve toplum yaşamına katılma, sesinizi duyurma ve sizi etkileyen konularda karar verme sürecine katkıda bulunma hakkına sahipsiniz...” şeklinde hitap edilmiştir.

B. Çocukların İnternete Erişiminin Desteklenmesi Konusunda Ulusal Düzenlemeler

Türkiye, taraf olduğu Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi çatısı altındaki II/A alt bölümünde izah edilen uluslararası sözleşmeleri ve bunlara ek protokolleri iç hukukuna kanunlaştırma yoluyla ithal etmiş ve taraf devlet statüsü almıştır. Bu sözleşmelerin uygulamasının takibi amacıyla, 26 Mayıs 2000 tarih ve 2000/14 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile oluşturulan “Çocuk Hakları İzleme ve Değerlendirme Üst ve Alt Kurulları” 22 Haziran 2001 tarihinde çalışmalarına başlamıştır. Daha sonra 04 Nisan 2012 tarih ve 2012/9 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin ulusal düzeyde izlenmesi ve gerekli eşgüdüm çalışmalarının yürütülmesi amacıyla, 03 Temmuz 2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ve 03 Haziran 2011 tarihli ve 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'deki hususlarında değerlendirilmesiyle “Çocuk Hakları İzleme ve Değerlendirme Kurulları” olarak faaliyet-

⁸ Bkz. Dipnot 4.

⁹ <https://rm.coe.int/avrupa-konseyi-cocuk-haklar-stratejisi-2016-2021-/1680931c9b>

¹⁰ Bkz. Dipnot 8.

¹¹ Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin “İnsan Hakları Kılavuzu” adlı, 16 Nisan 2014 tarihli ve CM/Rec (2014/6) sayılı Tavsiye Kararı ve açıklayıcı memorandumunu.

lerine devam etmişlerdir. Ancak daha çok suça sürüklenen çocuklar veya bir şekilde zarar gören ve bakıma muhtaç çocuklar konusunda çalışmalar yürütülmüş, bu çocukların o noktaya gelmemesi, sorunları doğuran nedenleri ortadan kaldıracı yasal düzenlemeler yapılmamış, günü geçiştirici tedbirlerle bu çalışmalar yürütülmeye devam edilmiştir. Başka bir anlatımla, koruyucu hekimlik kavramı gibi olması yani hastalık vücudu sarmadan hastalığın vücuda girmesini engelleyici müdahalelerin yapılmasını sağlayacak hukuki düzenlemeler yapılmamıştır. Özellikle ailelerin bilinçlenmesine ve eğitilmesine yönelik düzenlemeler çok zayıf düzeyde kalmaktadır. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın çocukların internet kullanımına yönelik olarak güvenli internet hizmeti çalışması vardır. Talep eden ailelere, internet servis sağlayıcıları tarafından ücretsiz olarak sunulan ve internetteki zararlı içeriklerden aileyi büyük oranda koruyan alternatif bir internet erişim hizmeti verilmektedir. Ancak bu hizmetten faydalanmak için, ailenin bu tür bir hizmetin varlığından haberdar olması ve bunu talep etmesi gerekmektedir. Günümüzde de öncelikle toplumun bu hizmetin önemini bilmesi ve bu bilince sahip olması gerekmektedir.

C. Çocukların Sıklıkla Kullandığı İnternet Platformları Tarafından Alınan Tedbirler

Çocukların içeriğinde yoğun bir şekilde vakit geçirdiği, çeşitli ilgi çekici ve eğlenceli internet platformu bulunmaktadır. Bu platformlardan bazıları çocukların internette korunmasına yönelik önlemlere önem vermeseler de bazı büyük ve kurumsal olan platformlar, uluslararası mevzuat ve yükümlülükler çerçevesinde özellikle çocukların internet ortamında karşılaşabilecekleri risklere karşı önlemler geliştirmeye önem vermektedirler.

Bu platformların başında YouTube gelmektedir. Geliştirdiği yazılımlar sayesinde belirlediği uygunsuz içerikleri işaretlemekte, 90 gün içinde 3. kez ihlal yapan hesabı içerikleriyle birlikte kapatmaktadır. Üçer aylık raporlarla bu verileri sayısal olarak ve gerekçeleriyle birlikte raporlamaktadır. Bu sebeple 2020 yılında 7.800.000 civarında kanalı kapatmış, yaklaşık olarak 32.000.000 videoyu kaldırmıştır.¹²

Özellikle çocuklar konusunda tespit ettiği yasadışı içerikleri yetkililere bildirmektedir.

Ayrıca, videolar masum olsa bile videoların yorum bölümüne çocuk pornografisi ile ilişkili yorum ve bağlantılar yerleştirilebilmektedir. Bunun gibi sistemsel açıklıkları da kapatmaya çalışan politikalar ve yazılımlar geliştirmektedir.¹³ YouTube gibi diğer büyük platformların da benzer politika ve çalışmaları bulunmaktadır.

¹² https://transparencyreport.google.com/youtube-policy/removals?hl=en&total_channels_removed=period:Y2019Q4&lu=videos_by_country&content_by_flag=period:Y2020Q1;exclude_automated:all&channels_by_reason=period:Y2020Q2&total_removed_videos=period:Y2020Q3;exclude_automated:all&videos_by_country=period:Y2020Q3;region

¹³ <https://phys.org/news/2019-02-google-youtube-glitch-exploited-child.html>

III. ÇOCUKLARIN KARŞILAŞABİLECEKLERİ RİSKLER

A. Çocukların Yaş Gruplarına Göre İlgi Alanları

Çocukların yetenek ve ilgi alanları her konuda olduğu gibi, internet ortamında da yaş gruplarına göre farklılık göstermektedir. Yaş gruplarına göre internet kullanımı esnasında karşılaşabilecekleri riskler de görebilecekleri zararlar da farklılaşmaktadır. Bu farklılıklara¹⁴ kısaca bakacak olursak:

- 7 yaşın altındaki çocuklar oyun oynamayı severler ve bu konuda motor yetenekleri gayet iyidir. Okumayı ve yazmayı bilmedikleri için web sitelerinde sörf yapamazlar ancak YouTube gibi sosyal paylaşım sitelerinde gezinme ve birbiriyle bağlantılı videolarda sörf yapabilirler. Ayrıca Google gibi arama motorlarında yazı yazmadan sesli komutlar vasıtasıyla aklımdan geçen sitelere kısmen ulaşabilmektedirler.

- 7-10 yaş arası çocuklar sadece istediklerini yapmaktan hoşlanırlar. Bu yaşta çocuklar teknolojiyi çok hızlı bir şekilde öğrenir. Yasaklanan veya normal olmadığını düşündükleri siteler onlara çekici gelir. İlgi çekici şekilde süslenmiş kötü amaçlı, tehlikeli dosya ve programları merak etme potansiyelleri yüksektir. Arkadaş bulma konusunda safiyane davranabilirler, dolayısıyla internette tehlikeli kişilerle ve/veya başta cinsel istismar olmak üzere çeşitli istismar türleriyle karşılaşabilirler.

- 10-13 yaş arası çocuklar internetin ve ulaşabilecekleri bilgilerin genellikle farkındadır. Bu bilgileri elde etmek, okumak, izlemek ve duymak konusunda heveslidirler. Cinsel kimlikleri konusunda meraklıdırlar. Çoğunlukla ödev yapmak için interneti kullanırlar. Çevrimiçi ağlarda bilgisayar oyunlarına meraklıdırlar, bu oyunlara bağımlı olma ihtimalleri yüksektir. Özellikle çevrimiçi oyunlar konusunda tanımadıkları kötü niyetli kişilerle karşılaşma ihtimalleri de çoktur.

- 14-17 yaş arası çocukların neredeyse tüm sosyal iletişimleri internet üzerindedir. Ergenlik döneminde de olduklarından, gün içerisinde her boş kaldıklarında internet ortamındadırlar. Ebeveynler için onların internet ortamında kontrolleri zorlaşmaya ve karmaşıklaşmaya başlamıştır. Bu yaşta ergenler aktif olarak arama motorları, anlık mesajlaşma, müzik ve film indirme, oyun oynama ve pornografik içeriklerde vakit geçirme gibi faaliyetlerde bulunurlar.

- Çocuklar tarafından internet kullanımı zamanla artmaktadır. Zaman ilerledikçe interneti kullanma yaşı düşmeye başlamakta, gün içinde çocukların internet ortamında geçirdiği vakit artmaktadır. Bu durum da çocukların internet riskleriyle karşı karşıya kalma olasılığını her geçen gün daha da arttırmaktadır. Çocukların maruz kalabilecekleri çok çeşitli risk alanları bulunmaktadır ve bu alanda özellikle uluslararası alanda çok fazla çalışmalar yapılmaktadır.

B. İnternet Ortamında Görülebilen Başlıca Risk Türleri

1. Yasadışı İçerik Riskleri

Yasadışı içerik riskleri, internette yayınlanması suç olan içeriklerdir. Yasadışı içerikler farklı ülkelerde kendi yasalarına göre değişebilmektedir. Örne-

¹⁴ Sabira S. Ojagverdiyeva, "Ensuring Child Safety in Internet", *Environment Problems of Information Society*, No: 1, January 2018, ss. 87-93.

ğin, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu *Müstehcenlik* başlıklı 226'ncı maddesinde çocuk pornografisine yönelik içerikler yasaklanmışken, uluslararası alanda Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi'nin¹⁵ 9'uncu maddesinde bu tarz içerikler yasaklanmıştır. Ayrıca birçok yasa ve konvansiyonlarda, ırkçılık, nefret teşvik edici söylemler, hayvan pornografisi içerikleri, insan ticareti gibi içerikler de bu şekilde yasaklanmıştır.

Türkiye'de yasadışı içerikler; öncelikle 04.05.2007 tarihli ve 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanunu'nun "*içeriğin çıkarılması ve erişimin engellenmesi kararları ile yerine getirilmesi*" başlıklı 8'nci maddesinin 1'nci fıkrasında sayılmıştır.

Buna göre; 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda tanımlanan intihara yönlendirme (madde 84), çocukların cinsel istismarı (madde 103, birinci fıkra), uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma (madde 190), sağlık için tehlikeli madde temini (madde 194), müstehcenlik (madde 226), fuhuş (madde 227), kumar oynanması için yer ve imkân sağlama (madde 228) suçları, 25/7/1951 tarihli ve 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanunda yer alan suçlar, 29/4/1959 tarihli ve 7258 sayılı Futbol ve Diğer Spor Müsabakalarında Bahis ve Şans Oyunları Düzenlenmesi Hakkında Kanunda yer alan suçlar,

Ayrıca, 26.09.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda basın ve yayın yoluyla¹⁶ işlenen; halk arasında korku ve panik yaratmak amacıyla tehdit (madde 213), suç işlemeye tahrik (madde 214), suç ve suçluyu övme (madde 215), halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama (madde 216), kanunlara uymamaya tahrik (madde 217), suç örgütünün şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propaganda yapma (madde 220), halkı askerlikten soğutma (madde 318) suçları ile 12/4/1991 tarihli 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nda tanımlanan, terör örgütlerinin; cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösteren veya öven ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik eden bildiri veya açıklamalarını yayınlama suçları konusu yasadışı içerik olan suçlardır.

2. Yaşa Uygun Olmayan veya Zararlı İçerik Riskleri

Aynı zamanda yasadışı içeriklere de girmekle birlikte, şiddete yönelik içerikler, nefret söylemleri, ırkçı veya ayrımcılık söylemleri ve cinsel/pornografik içerikler yaşa uygun olmayan veya zararlı içerikler statüsünde sayılabilir. Çocukların görsel öğrenme şekli oldukça öne çıkmıştır. Dolayısıyla bu tarz içerikleri çok fazla izleyen çocuklar şiddete daha çok meyilli, istismara daha

¹⁵ Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi, 23 Kasım 2001'de Macaristan'ın başkenti Budapeşte'de imzaya açılmış ve bugüne kadar 47'si Avrupa Konseyi üyesi ve 18'i üye olmayan ülkelerden olmak üzere toplam 65 ülke tarafından imzalanmıştır.

¹⁶ 26.09.2004 tarihli ve 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun Tanımlar başlıklı 6/1.g maddesinde basın ve yayın yoluyla deyimi, her türlü yazılı, görsel, işitsel ve elektronik kitle iletişim aracıyla yapılan yayınlar şeklinde tanımlanmıştır.

açık olduğunu, sorunlarını çözme ve ihtiyaçlarını giderme konusunda bu yöntemleri uygulama taraftarı olacağını düşünmekteyim.

3. Zararlı Tavsiye İçerikleri

Zararlı tavsiye içerik risklerine örnek olarak, intihara, uyuşturucu ve/veya alkole veya beslenme alışkanlıklarını değiştirerek sağlıksız beslenmeyi özendirici içerikler (anoreksiya¹⁷)¹⁸ verilebilir. Örneğin; son zamanlarda birçok çocuğun kendini veya kardeşini öldürmesiyle sonuçlanan MOMO-Mariam-Mavi Balina-Grand Mom gibi oyunlar üretilmeye başlanmış, buna karşı yerel yetkili makamlar tarafından bu oyunlara ulaşılabilen sitelere erişim yasakları getirilmiş, ayrıca ebeveynlerin de bu risklerle ilgili uyarılması gibi birtakım önlemler alınmıştır.

4. Temas Riskleri

Temas riskleri, genellikle çocukların internette tanımadıkları kişilerce çeşitli şekillerde istismar edilmelerine ilişkin risklerdir. Temas çevrimiçi veya çevrimdışı da olabilir. Ancak kaynak her ikisinde de internettir. Temas risklerine örnek olarak internet ortamında bir yetişkinin kendini çocuk olarak tanıtmaması, bu şekilde sanal ortamda tanıştığı çocukların güvenini kazanarak sanal ya da gerçek dünyada istismar etme şekli olan grooming,¹⁹ çevrimiçi cinsel taciz, kişilerin bireysel veya grup halinde internet aracılığıyla düşmanlık veya korkutma amaçlı iletileri (resim veya mesaj) kasıtlı, ısrarlı ve düzenli bir şekilde kullanıcıya göndererek fiziksel boyutun çok ötesinde psikolojik rahatsızlık vermek üzerine kurulu olan siber zorbalık²⁰ gibi eylemleri verebiliriz.

5. Sorunlu İçerik Paylaşımları

Çocuğun cinsellik unsuru taşıyan kendi görüntülerini veya eğlence amaçlı şiddet veya aşağılama içeren şakalaşma görüntülerini genellikle telefon veya web kamerası ile kayda aldığı internet ortamında paylaşımları sorunlu içerik paylaşımlarıdır. Özellikle bu paylaşımlar çocuklar için bazen cesaret gösterisi, bazen siber zorbalık bazen de kandırılma neticesinde talep edilmeye başkaları tarafından paylaşılmaktadır.

6. Tüketiciliğe İlişkin Riskler

Tüketiciliğe ilişkin riskler, internet ortamında yapılan alışverişler sonucunda maruz kalınabilme olasılığı olan risklerdir. Alkol, sigara gibi özel düzenlemelere tabi olan ürünleri satın alabilecek olmaları, saf ve tecrübesiz olmalarından kaynaklı oyun ve videolarda verilen ürün tanıtımlarında içerik-reklam uyumsuzluğunu yorumlayamayarak nasıl üretildiklerini bilmedikleri ürünleri alabilecek olmaları, ayrıca yanıltıcı ürün pazarlamaları, kumar,

¹⁷ Anoreksiya anormal vücut ağırlığı ile tanımlanan ve hayati tehlikeye sahip bir yeme bozukluğu olan psikolojik bir hastalıktır.

¹⁸ OECD, *a.g.e.*, s. 19.

¹⁹ Bükre Çıkman - Özlem Salman - Deniz Çalışkan, "Adı: Meraklı, Soyadı: Çocuk, Durum: Çevrimiçi, Sonuç: Grooming, İnternette Çocuk İstismarı", *Bursa Uludağ Üniversitesi Güncel Pediatri Dergisi*, 15 (3), 2017, ss. 87-97.

²⁰ Murat Volkan Dülger, *Bilişim Suçları ve İnternet İletişim Hukuku*, Seçkin Yayınevi, İstanbul 2020, s. 121.

arkadaşlık siteleri (daha çok cinsellik temalı) gibi yasadışı ve yaşına uygun olmayan içeriklerle karşılaşabilecek olmaları, beslenmeleri açısından oldukça zararlı olabilecek yiyeceklere²¹ (HFSS-High Fat Salt Sugar Food) ulaşabilmeleri gibi riskler örnek olarak verilebilir.

7. Bilinçsizce Yapılan Harcamalar

Çocukların bilmeyerek veya aldanarak; oyun, çizgi film veya popüler karakterlerin kullanıldığı içerikler veya cinsel temalı içeriklerde, cep telefonu uygulamalarında abonelik ve anlık satış hizmeti almak suretiyle karşı karşıya kalabilecekleri maliyetli risklerdir. Abonelik oluşturulan durumlarda ne çocuk ne de ebeveyn farkında olmadan aylarca ücret ödemesi yapılabilir. Bu tarz rızaya dayanmayan hileli işlemlerle yetişkinler de karşı karşıya kalmaktadır.

8. Bilgi Gizliliğine İlişkin Riskler

Kullanıcıların özellikle oyunlara yönelik uygulama yüklerken veya farklı içeriklere ulaşmaya çalışırken, ulaşabilmeleri için ön şart olarak sunulan formlarda kullanıcıya ait kişisel veriler istenmektedir. İçerik sağlayıcının talep ettiği kişisel verilere ilişkin bilgileri birçok kullanıcı gönüllü olarak vermektedir. Ancak kişisel verilerin toplanması kullanıcı açısından önemli riskler barındırır. Tüm kullanıcılar için bu riskler mevcutsa da çocuklar bu risklere karşı daha savunmasızdır. Çünkü önemini öngörme yetenekleri henüz gelişmemiştir. Bir an önce ulaşmak istedikleri içeriğe kavuşabilmek için bu talepleri hemen kabul ederek talep edilen bilgileri verirler. Ayrıca sosyal medyada yaptıkları paylaşımlar kendi hayatlarına dair birçok ipucunu kötü niyetli kişilere altın tepside sunmaktadır (yaşadıkları yer, telefon numaraları, arkadaşları, ilgi alanları, elektronik posta adresleri, aile bilgileri, okul ve öğretmen bilgileri).

Yapılan bazı araştırmalarda²² genç yetişkinlerin iş başvurusu yaptıkları, aday işverenlerince sosyal medya profillerinin incelendiği, yaptığı paylaşımlardan kişilik özellikleriyle ilgili ön yargıya kapıldıkları, olumsuz yorumlarda buldukları ve genç yetişkinin henüz kendini yüz yüze ifade etmeden iş başvurusunu reddettikleri ortaya konulmuştur. Bu durum çocukların bilinçsizce hayatlarına dair çok sayıda veriyi internet ortamında paylaşmalarının, ileride manipüle edilebileceğinin ve uzun vadeli öngöremedikleri sorunlarla karşı karşıya kalabileceklerinin bir göstergesidir.

Son dönemlerde yapay zekâ kullanılarak üretilen uygulamalarla sosyal medyada paylaşılan normal fotoğraflar, cinsel içerikli sahte çıplaklık içeren fotoğraflara dönüştürülebilmektedir (DeepFake²³). Ayrıca kişinin ses kaydı kullanılmak suretiyle, ses ile fiziksel özellikler arasında bağlantı kurarak ve

²¹ OECD, *a.g.e.*, s. 26.

²² OECD, *a.g.e.*, s. 30.

²³ DeepFake mesaj uygulaması Telegram'da istek üzerine insan beyninin bilgi işleme tekniğinden esinlenerek geliştirilen yapay sinir ağları teknolojisini kullanan sahte çıplaklar üreten program olarak tasarlanmıştır. Normal fotoğrafları sahte çıplak fotoğraflara dönüştürebilmektedir. Kullanıcı incelemesinde de genellikle çocukların hedef alındığı söylenmektedir. Bkz. <https://www.theverge.com/2020/10/20/21519322/deepfake-fake-nudes-telegram-bot-deepnude-sensivity-report>.

yüz modellemeleri yapılabilmektedir (Speech2Face²⁴). Bu uygulamalar da internet üzerinden çocuklara yönelik bir risk oluşturabilmektedir.

9. Bilgi Güvenliğine İlişkin Riskler

Kötü amaçlı çeşitli yazılımlar, kullanıcının bilgisayarına yerleştirilerek, kişisel veya finansal bilgilerin çalınmasına, işlenmesine, kullanılmasına, o bilgisayarı kullanan bireylerin çevrimiçi hareketlerinin izlenmesine, dosyaların şifrelenmesine neden olabilir. Bu sorunun giderilmesi karşılığında bilgisayar kullanıcısından para ya da işe yarayacak menfaatlerin talep edilmesi gibi risklerle karşı karşıya kalınabilir. Bu tarz yazılımların bilgisayarlara çeşitli yöntemlerle yerleşebilmesine, en büyük kolaylığı çocuklar sağlamaktadır. Çünkü risk değerlendirme ve yorumlama yetenekleri henüz yeterince gelişmediği için çocuklar, casus yazılımların spam, e-posta, cezbedici içeriklere erişim gibi yollarla bilgisayara yerleşmesi konusunda her zaman zayıf halka olmuşlardır.

Ayrıca, alkol, uyuşturucu bağımlısı gibi internette çok uzun zaman geçiren ve internet bağımlısı haline gelmiş çocuklar, yeme bozukluğu, uyku bozukluğu, kas iskelet sistemi hastalıkları, fiziksel etkinlikte kısıtlanma gibi bedensel birtakım sorunlar yaşayabilmekte; dikkat eksikliği, depresyon, endişe, sosyal fobi, otistik davranışlar gibi birtakım psikolojik ve nörolojik problemlerle de karşılaşabilmektedirler.²⁵

IV. ÇOCUKLARIN KARŞILAŞABİLECEKLERİ RİSKLERE İLİŞKİN HUKUKİ DÜZENLEMELER

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin "İnsan Hakları Kılavuzu" adlı, CM/Rec (2014/6) sayılı Tavsiye Kararı ve açıklayıcı memorandumu, 16 Nisan 2014 tarihinde Bakanlar Komitesi'nin 1197. toplantısında kabul edilmiştir. Bu tavsiye kararının amacı; kararda da belirtildiği üzere, üye ülkelerin, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde yer alan insan haklarını ve temel özgürlüklerini güvence altına almakla yükümlülüklerin internet kullanımını da kapsadığını belirtmektir. Bu bağlamda, tavsiye kararı siber suçlardan korunma, özel hayatın korunması ve kişisel verilerin korunması haklarının savunulmasıyla ilgili diğer Avrupa Konseyi sözleşmeleri ve belgelerinin de geçerli olduğunu vurgular. Komite; devletlere, özellikle çocukların internetin zararlarından korunmaları ve nimetlerinden ise azami ölçüde faydalanmaları için yükümlülük vermiş, çocuklara ayrı ve özel bir önem vermiştir.

İnternetin emniyetli bir biçimde kullanılması konusunda çocukların yaşına ve eğitim düzeyine uygun bir dilde eğitimcilerinden ve velilerinden bilgi alma haklarının devletler tarafından geliştirilmesi gerekmektedir. Başta mahremiyet olmak üzere, özel hayatlarının güvenliği ve gizliliğini ihlal edebilecek

²⁴ Çalışmayı gerçekleştiren bilim insanları Speech2Face'in, bireyin yalnızca sesini temel alarak neye benzediğini henüz tam olarak belirleyemediğini kısmi olarak resmedebildiğini, ancak cinsiyet, yaş ve etnik köken gibi özellikleri ayırt edebildiğini belirttiler. Bkz. <https://speech2face.github.io/>

²⁵ Ali Gündüz, *İnternet Güvenliği Üzerine 2000-2014 Yılları Arasındaki Çalışmaların Bir İçerik Analizi: Riskler, Risklere Etki Eden Faktörler ve Metodolojik Yönelimler*, Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, 2015'ten aktaran Güler - Bayzan Güneş, "a.g.m.", s. 4.

yasadışı içerik ve eylemler ile bu konuda başvurabilecekleri yetkili makamlar hakkında yaş gruplarına göre bilinçlendirilmeleri ve desteklenmeleri önemlidir. Bu bağlamda, Bakanlar Komitesi tarafından devletlere, özellikle internette cinsel istismar, taciz ve siber suçlarla ilgili çocuklara özel korunma sağlanacağına ilişkin düzenlemeler yapma gibi yükümlülükler verilmiştir. Aynı zamanda Bakanlar Komitesi, internet kullanan kişilerin kullandıkları bilişim sistemlerinin sorunsuz bir şekilde yönetimini sağlama, kullanma ve kontrol etme hususlarında makul çıkarları olduğundan bahisle bilgisayar ve ilişkili sistemlerinin yasadışı erişimlere karşı korunmaları gerektiğini belirtir.

Çocukların Cinsel Suistimal ve Cinsel İstismara Karşı Korunmasına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nde²⁶ de (Lanzarote Sözleşmesi de denmektedir) özellikle internet ortamında cinsel istismar ve cinsel taciz olmak üzere, ruhsal ve bedensel sağlıklarına müdahale edilmesi riskleri konusunda da bilgilendirilmeleri gerektiğine değinilmiştir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarında çocukların internet ortamında korunmasını sağlamak üzere taraf devletlerin pozitif yükümlülükleri olduğunu vurgulamaktadır.²⁷ Lanzarote Sözleşmesi'ne "*çocuklar internette erişilebilen veya mevcut olan pornografik eylemlere (örneğin web kameraları kanalıyla, sohbet odalarında veya internet üzerinden oynanan oyunlarda) katılmak üzere çalıştırılmalarına, bu eylemlere katılmalarına neden olunmasına veya zorla katılmalarının sağlanmasına karşı korunmalıdır.*" şeklinde pozitif yükümlülükler yüklemiştir.

Lanzarote Sözleşmesi, bilgi ve iletişim teknolojileri aracılığıyla yapılan sanal ayartma²⁸ tekliflerine ve failin çocukla bizzat buluşmak için attığı bazı somut adımların olduğu durumlara özel olarak atıfta bulunmaktadır.

Bu sözleşmenin *Giriş* bölümünde; çocukların bilişim teknolojilerinin artan kullanımları da göz önüne alındığında cinsel istismarlarının hem ulusal hem de uluslararası düzeyde tehlikeli ve yoğun boyutlara tırmandığı belirtilmiş, çocuklara yönelik bu tür cinsel istismarın önlenmesi ve bununla mücadele için uluslararası işbirliğinin gerekli olduğunu ifade edilmiştir. Ancak taraf devlet yasalarında suç teşkil etmesini belirttiği eylemlerden "*çocuk pornografisine ilişkin suçlar*" başlıklı 20/1.f maddesindeki "*bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak çocuk pornografisine bilerek erişim sağlamak*" eylemini 20/4 maddesi ile taraf devletlere uygulamama özgürlüğünü vermiş olması, *Giriş* bölümündeki sözleşmenin amacıyla bir çelişki yaratmaktadır.

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 43'ncü maddesiyle bu sözleşme ile taraf devletlerin üstlendikleri yükümlülükleri yerine getirme

²⁶ Lanzarote Sözleşmesi, spesifik olarak çocukların cinsel şiddetten korunmasına adanan ilk bölgesel anlaşmadır. 2007 yılında Lanzarote, İspanya'da kabul edilmiş, 2010 yılında yürürlüğe girmiştir ve tüm Avrupa Konseyi üye devletleri tarafından imzalanmıştır.

²⁷ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi mağdur olan 12 yaşındaki çocukla ilgili baktığı K.U. - Finlandiya davasında, 02.12.2008 tarihli ve 2872/02 numaralı kararında, kanun koyucuların internet ortamında özellikle çocuklar ve diğer savunmasız bireyler başta olmak üzere başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunmasını sağlayacak bir sistem kuracak şekilde düzenleme yapması gerektiğini vurgulamıştır.

²⁸ Sanal ayartma bir yetişkinin cinsel olgunluk yaşına ulaşmamış bir çocuğa cinsel olarak istismar etmek veya sömürmek amacıyla çocuğa buluşma teklif ederek yaptığı kasıtlı eylemdir.

<https://rm.coe.int/prems-107219-tur-2576-lanzarote-convention-leaflet-a5-web/168098bd18>

konusunda geliştirdikleri çalışma ve düzenlemeleri incelemek amacıyla bir Çocuk Hakları Komitesi kurulmuştur. Bu komite 18 Nisan 2011 tarihinde yayınladığı 13'ncü *Genel Yorum* adlı sözleşmenin 19'ncü maddesinin²⁹ geniş bir biçimde yorumlandığı belgesinde, sözleşmede korunan çocuk haklarının özellikle gelişen internet ortamında daha kolay ihlal edilebileceğini, komitenin bundan ciddi anlamda kaygı duyduğunu ve devletlerin gerekli teknolojik alt yapılarını bu durumlarla mücadeleye yönelik geliştirmeleri gerektiğini belirterek devletlere çeşitli yükümlülükler yüklemiştir.

Çocukların özel yaşamının internet ortamında korunması gerekliliği de AİHS'nin "*aile ve özel yaşama saygı hakkı*" başlıklı 8'nci maddesine göre yorumlanabilir. Bu hak AİHM'nin içtihatlarıyla da yorumlanmış ve Avrupa Konseyi'nin Kişisel Verilerin Otomatik Olarak İşleme Tabi Tutulması Kapsamında Bireylerin Korunmasına İlişkin Sözleşme³⁰ (108 No.lu Sözleşme) ile güçlendirilmiştir. 108 No.lu sözleşme internet ortamında karşılaşılabilen, kişisel verilerin toplanması, depolanması, değiştirilmesi, silinmesi ve yeniden üretilmesi veya şekillendirilmesi ve dağıtımı dahil tüm işlemleri kapsamaktadır.

AİHM, önüne gelen davalarda, çocuklara ilişkin temel değerlerin ve özel yaşamın çok önemli yanlarını tehlikeye atan ciddi eylemlere karşı etkili ceza hukuku maddeleri ve soruşturmalarının gerekli olduğu görüşüne varmıştır.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, düzenlemelerin uygulanması çerçevesinde, çocukların internette oluşturdukları içeriğin, çocukların onuru, güvenliği ve özel yaşamı açısından bir sorun yaratabilecek veya yaşamlarının çeşitli evrelerinde çocukların sıkıntılı bir duruma düşmelerine neden olabilecek kalıcı veya her zaman erişilebilir bir kaydının bulunmaması gerektiğini ifade etmiştir. Özellikle çocuklara yönelik faaliyetlerde özel alaka gösterilir şeklinde ifade etmişlerdir. Avrupa Genel Veri Koruma Tüzüğü³¹'nin "*çocuğun bilgi toplumu hizmetlerine ilişkin rızası açısından geçerli koşullar*" başlıklı 8'nci maddesiyle on altı yaşın altındaki çocuklara ait verilerin işlenmesinin yasak olduğu, bu işlemenin hukuken ancak çocuğun veli ya da vasisinin izniyle mümkün olduğu belirtilmiştir.

Avrupa Birliği Siber Suçlar Sözleşmesi'nde bilişim suçlarına ilişkin düzenlemeler bulunmakta olup; ayrıca çocuk pornografisine yönelik detaylı düzen-

²⁹ Madde 19- 1. Bu sözleşmeye taraf devletler, çocuğun ana-babasının ya da onlardan yalnızca birinin, yasal vasi veya vasilerinin ya da bakımını üstlenen herhangi bir kişinin yanında iken bedensel veya zihinsel saldırı, şiddet veya suiistimale, ihmal ya da ihmalkâr muameleye, ırza geçme dâhil her türlü istismar ve kötü muameleye karşı 11 korunması için; yasal, idari, toplumsal, eğitsel bütün önlemleri alırlar. 2. Bu tür koruyucu önlemler; burada tanımlanmış olan çocuklara kötü muamele olaylarının önlenmesi, belirlenmesi, bildirilmesi, yetkili makama havale edilmesi, soruşturulması, tedavisi ve izlenmesi için gerekli başkaca yöntemleri ve uygun olduğu takdirde adliyenin işe el koymasına kadar durumun gereklerine göre çocuğa ve onun bakımını üstlenen kişilere, gereken desteği sağlamak amacıyla sosyal programların düzenlenmesi için etkin usulleri de içermelidir.

³⁰ Sözleşme 28.01.1981 tarihinde taraf ülkelerce Strazburg'da imzalandı. Kişilerin kendisiyle ilgili kişisel verilerin otomatik işleme tabi tutulması karşısında özel hayata saygı hakkını güvence altına almak amacıyla oluşturulmuştur.

³¹ Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü 14 Nisan 2016 tarihinde Avrupa Parlamentosu tarafından onaylanarak kabul edilmiştir. Ancak uygulamaya başlama tarihi olarak 25 Mayıs 2018 olarak belirlenmiştir. Orijinal metin için bkz. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016R0679&from=EN#d1e2029-1-1>

leme mevcuttur. Avrupa Birliği Ekonomik ve Sosyal Komitesi'nin Çocukların İnternette Korunması Programında Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi'nde öne çıkan çocukların nesne olarak pornografik içerikte kullanılmasının önüne geçilmesi kaygısından çok çocukların internetteki şiddet, alkol reklamı ve pornografik içerikten korunması kaygısı öne çıkmış ve bunlara ilişkin önlemler eylem planına dahil edilmiştir.³²

Uluslararası düzenlemelere paralel olacak şekilde ulusal anlamda mevzuatlarımızda da çeşitli şekillerde çocukların korunmasına yönelik düzenlemeler yapılmıştır. 18.10.1982 tarih ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "ailenin korunması ve çocuk hakları" başlıklı 41'nci maddesinde devlete, çocukların her çeşit istismara karşı korunması konusunda pozitif yükümlülük yüklemiştir. Bu kapsamda, Bölüm III'te belirtilen yasadışı içerik risklerine ilişkin 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ile 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nda düzenlemeler yapılmıştır.³³

Türk Ceza Kanunu'nun öncelikle *Müstehcenlik* başlıklı 226'nci maddesinde çocukların pornografik içeriklerde kullanılması ve kendilerine bu içeriklerin ulaştırılmasına ilişkin düzenleme bulunmaktadır. Ayrıca *Cinsel Taciz* başlıklı 105'nci maddesi, "uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti" başlıklı 188'nci maddesinde uyuşturucu veya uyarıcı madde verilen veya satılan kişinin çocuk olması hâlinde cezanın arttırılmış şekli, "sağlık için tehlikeli madde temini" başlıklı 194'ncü maddesi, "kumar oynanması için yer ve imkân sağlama" başlıklı 228'nci maddesinde çocuklara kumar oynaması için yer ve imkan sağlama suçları da şüphesiz internet yoluyla veya ortamında işlenmesi durumunda da aynı şekilde cezalandırılacaktır.

V. SONUÇ VE ÖNERİLER

İnternet kullanımı her geçen gün artmaktadır, ancak çocuk kullanıcı oranı çok daha hızlı bir şekilde artmaktadır. İnternet ve bilişim sistemlerini kullanma yeteneği küçük yaşlarda çok daha hızlı gelişmektedir. Bilişim sistemlerini ve internet ortamını küçük yaşlarda kullanmaya başlayan çocukların algıları daha açık, öğrenme çeşitlilikleri ve hızları yüksek, hayal dünyaları ve yaratıcılık yetenekleri daha gelişmiş, kendilerini daha iyi ifade edebilen çocuklardır. Toplumsal yaşama daha çabuk uyum sağlayan, özgüveni daha yüksek, katılımcılardır. Daha kısa sürede daha çok bilgiye ulaşabilirler. Ancak çocuklar,

³² Murat Volkan Dülger, *Türk Ceza Hukuku'nda Bilişim Suçları*, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, 2004, s. 2'den aktaran Murat Volkan Dülger, "Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği Düzenlemelerinde Çocuk Pornografisinin İnternet Aracılığıyla Yayılmasına Karşı Yapılan Düzenlemeler", *İstanbul Barosu Dergisi*, İstanbul 2004, s. 1485-1496.

³³ Örneğin; Yargıtay 18'nci Ceza Dairesi 2015/29886 sayılı Esas, 2017/2091 sayılı kararında "...Tüm bu bilgiler ışığında somut olay değerlendirildiğinde, sanığın, internet ortamında tanıştığı ve suç tarihinde onsekiz yaşından küçük olan katılan çocuğun müstehcen nitelikteki çıplak görüntülerini internet üzerinden bilgisayar kamerası ve özel bir yazılım aracılığıyla kaydetmesi şeklindeki eyleminin, TCK'nun anılan maddesinde düzenlenen "müstehcen görüntü, yazı veya sözleri içeren ürünlerin üretiminde çocukları kullanma" suçunu oluşturduğu gözetilmeksizin..." şeklinde hüküm kurmuştur.

ebeveyn, eğitimci, yasal temsilci veya bakıcı tarafından internet kullanımında kontrolsüz bırakılırlarsa, az önce saydığımız tüm faydalarını yitiren internet kullanımı artık zararlı ve uzak durmaları gereken bir olgu olmaya başlar. Çocuk bu durumda; fizyolojik veya psikolojik açıdan hasta, çeşitli şekillerde istismara açık, suça sürüklenen, asosyal yapıda bir birey olma yolunda olur.

Aileler, çocuklarının kontrolünü sağlamalıdır. İnternet ve bilişim araçlarını kullanmayı yasaklamak yerine denetimli bir şekilde, makul süre belirleyerek süreci yürütmelidirler. Çocuklarındaki davranış değişimlerini iyi gözlemlemeli, gözden kaçırmamalıdır. Çocuklarına ait sosyal medya arkadaş listesinde bulunmalıdırlar, ziyaret ettiği siteleri kontrol etmelidirler. Bunları yaparken de çocuklarının özgüvenlerini zedeleyen ve kişiliklerinin oluşumuna olumsuz etki yapan yöntemlerden kaçınmaları gerekmektedir. Karşılaşabilecekleri muhtemel risklerde nasıl hareket etmeleri gerektiği, kişisel verilerin ilgisiz kimselerin eline geçmesi durumundaki riskler konusunda bilinçlendirmelidirler. Ebeveynler tarafından çocuklarda özellikle suçun bildirilmesi bilincinin geliştirilmesi gerekir.

Bu noktada sorumluluk başta çocuktan sorumlu kişilerde olsa da devletin de yerine getirmesi gereken çeşitli yükümlülükleri vardır. İnternet kullanımında çocukların korunması amacıyla devlet tarafından hem teknik hem hukuki hem de eğitim anlamında düzenlemelerin yapılması gerekir.

Ülkemizde birçok konuda olduğu gibi çocuk haklarına yönelik sistemler iyi entegre edilmiş, uluslararası platformlarda yükümlülükler altına girilmiş, başka ülkelerle işbirliği geliştirilmiş olmasına rağmen mevcut hukuki düzenlemelerin uygulamalarında sorunlar bulunmakta, çocuklar toplum olarak önceliğimiz olmamakta, güzel kurulan sistem geliştirilememekte, kadük bırakılmaktadır. Çocuk haklarını savunma ve destekleme konusunda daha çok sivil toplum kuruluşları ön ayak olmaktadır.

Devlet tarafından çocukların geleceğimiz olduğu, bu çocukların artık gerçek dünya ile iç içe geçmiş sanal dünyanın da onların yaşam alanının önemli bölümünü oluşturduğu tamamıyla idrak edilmeli, internetin risklerine ilişkin eğitim ve bilinçlendirme konusunda politikalar üretilmeli, toplumun geniş kesimini de içine alacak çalıştaylar yapılmalıdır. Toplumun tabanına kadar ulaşacak eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları yapılmalıdır. Teknik anlamda ise; yasaklama yolundan ziyade yaş gruplarının ilgi alanları ve karşılaşma olasılığı bulunan riskler baz alınmak suretiyle aile içinde ayrı kullanıcı profilleri oluşturacak ve profile göre otomatik filtreleme yapabilecek internet hizmeti sağlayabilmelidir. İnternetin sunduğu faydalarla riskleri arasında bir denge kurulmaya çalışılmalıdır.

Taraf olduğumuz uluslararası sözleşmeler iç hukuk sistemimize aktarılırken daha detaylandırılmalı ve toplum tarafından da benimsenecek amacına uygun bir şekilde getirilmelidir. Gerek ceza hükümleri gerek düzenleyici hükümler yasak savacak şekilde, etkisiz, ölü hükümler olarak kalmamalıdır.

Ceza hukukunun öncelikli amacının geleceğe yönelik suçu önleme olduğu görüşünden hareketle, suçun kolaylıkla işlenmesinin önüne geçilmelidir. Bu

nedenle suçun internet yoluyla veya ortamında işlenmesi halinin nitelikli hal olarak düzenlenmesi gerektiğini düşünmekteyim. Çünkü suç aynı suç olsa da fail açısından, failin tespit edilebilme olasılığının daha düşük olması, internet ortamında sokaktaki gibi çevre baskısı veya yakalandığı anın vereceği endişeyi taşımadığı için fail daha rahat bir şekilde suç işleyebilmektedir. Ayrıca internet ortamında gerçek hayatta yaklaşamayacağı kadar çocuğun yanına yaklaşabilmektedir.

Türk Ceza Kanunu'nda internet kavramına doğrudan işaret eden “*bilişim yoluyla*” veya dolaylı olarak işaret eden “*basın ve yayın yoluyla*” kavramları bulunmaktadır. Ancak özellikle çocukların internette sıklıkla karşılaştıkları ve mağduru oldukları, “*intihara yönlendirme, çocukların cinsel istismarı, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma, sağlık için tehlikeli madde temini, fuhuş*” suçlarının internet ortamının sağladığı kolaylık yoluyla işlenmesinin bu kavramlarla dahi suçun nitelikli hali olarak düzenlenmediği görülmektedir.

Bu kavramların kullanıldığı, internet ortamında çocuklara karşı işlenebilecek suç tipleri incelendiğinde, Türk Ceza Kanunu'nda *bilişim yoluyla* işlenmesinin doğrudan nitelikli hal olarak düzenlendiği suç tipleri “*nitelikli hırsızlık, nitelikli dolandırıcılık, kumar oynanması için yer ve imkân sağlama*” suçlarıdır. Bunun dışında çocuklara karşı internet ortamında işlenmesinin nitelikli hal olarak değerlendirilebileceği “*özel hayatın gizliliğini ihlal, suç işlemeye tahrik, müstehcenlik*” suçlarında “*basın ve yayın yoluyla*” deyiminin kullanıldığını görmekteyiz. Ancak “*basın ve yayın yoluyla*” tabiri Türk Ceza Kanunu'nun 6/1.g maddesinde “*Basın ve yayın yolu ile deyiminden; her türlü yazılı, görsel, işitsel ve elektronik kitle iletişim aracıyla yapılan yayınlar anlaşılır.*” şeklinde tanımlanmıştır.

Bu tanım çocukların internet yoluyla veya ortamında maruz kalabilecekleri yöntemleri doğrudan karşılamamaktadır. Çünkü basın ve yayın yoluyla deyiminden söz etmek için internetin kitle iletişim aracı olarak kabulüyle içeriğe belirsiz sayıda kişinin ulaşabileceği bir durumdan söz etmek gerekir.³⁴⁻³⁵ Çocukların internet ortamında maruz kalacakları risklerin yalnızca yayın³⁶ yoluyla işlenmeyeceği açıktır.

Bu bağlamda suçun mağdurunun kim olduğuna göre değil, suçun hangi yolla işlendiği de dikkate alınmalı, halihazırdaki suç tanımlarında bu doğrultuda bir regülasyona gidilmelidir. Özellikle Türk Ceza Kanunu'nda “*internet ortamında*” veya “*sanal ortamda*” gibi bir kavram, *Tanımlar* başlığı altında yer almalı ve bu kavramlar ile çocukların internet ortamında mağduru olabilecekleri suçlara, cezanın nitelikli hali olacak şekilde düzenlenmelidir.

³⁴ Yargıtay 14'ncü Ceza Dairesi'nin 11.03.2013 tarih ve 2011/22662 Esas ve 2013/2461 Karar sayılı kararı.

³⁵ Yargıtay 18'nci Ceza Dairesi'nin 31.05.2018 tarih ve 2017/1867 Esas ve 2017/6815 karar sayılı kararından aktaran Gökhan Taneri, “Müstehcenlik Suçu”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 13, Sayı: 1, Kayseri 2018, s. 561-624.

³⁶ <https://sozluk.gov.tr/>, 1. Basılıp satışı çıkarılan kitap, gazete vb., neşriyat. 2. Radyo ve televizyon aracılığıyla halka sunulan, duyurulan, iletilen eser, program, neşriyat.

Kaynaklar

Kitaplar

DÜLGER, Murat Volkan: *Bilişim Suçları ve İnternet İletişim Hukuku*, Seçkin Yayınevi, 8. Baskı, İstanbul 2020.

TAŞKIN, Ş. Cankat: *İnternete Erişim Yasakları*, Seçkin Yayınevi, İstanbul 2016.

Makaleler

ÇALIŞKAN, M.: “Toplum ve Suç Araştırmalarında Sınırları Aşan Bir Suç: “Çevrimiçi Çocuk İstismarı” ve Bu Suça Karşı Alınabilecek Önlemler”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Kütahya 2019.

ÇIKMAN, Bükre - SALMAN, Özlem - ÇALIŞKAN, Deniz: “Adı: Meraklı, Soyadı: Çocuk, Durum: Çevrimiçi, Sonuç: Grooming, İnternette Çocuk İstismarı”, *Bursa Uludağ Üniversitesi Güncel Pediatri Dergisi*, Cilt: 15, Sayı: 3, 2017.

DÜLGER, Murat Volkan: “Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği Düzenlemelerinde Çocuk Pornografisinin İnternet Aracılığıyla Yayılmasına Karşı Yapılan Düzenlemeler”, *İstanbul Barosu Dergisi*, Sayı: 4, İstanbul 2004.

GÜLER, Niyazi - BAYZAN, Şahin - GÜNEŞ, Abdülhamit: *İnternette Çocuklara Yönelik Riskler ve Ailelerin Bilinçlendirme Faaliyetlerindeki Rolü*, CITS 2016 - 10. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Sempozyumu, 2016.

OJAGVERDİYEVA, Sabira S.: “Ensuring Child Safety in Internet”, *Environment Problems of Information Society*, No: 1, January 2018.

TANERİ, Gökhan: “Müstehcenlik Suçu”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 13, Sayı: 1, Kayseri 2018.

Elektronik Kaynaklar

URL-1 “We Are Social ve Hootsuite’in Birlikte Yayınladığı “Dijital in 2020” Raporu”, <https://wearesocial.com/blog/2020/01/digital-2020-3-8-billion-people-use-social-media>, (Erişim Tarihi: 22 Ocak 2021).

URL-2 “İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı (OECD)”, http://www.mfa.gov.tr/iktisadi-isbirligi_ve-gelisme-teskilati_oecd_tr.mfa#:~:text=OECD'nin%2020%20kurucu%20%C3%BCyesi,%C4%B0zlanda%2C%20Norve%C3%A7%2C%20Portekiz, (Erişim Tarihi: 19 Aralık 2020).

URL-3 <https://www.unicef.org/turkey/%C3%A7ocuk-haklar%C4%B1na-dair-s%C3%B6zle%C5%9Fme>, (Erişim tarihi: 19 Kasım 2020).

URL-4 <https://rm.coe.int/avrupa-konseyi-cocuk-haklar-stratejisi-2016-2021-/1680931c9b>, (Erişim Tarihi: 19 Aralık 2020).

URL-5 “İnternet Kullanım Alışkanlıkları Açısından İlköğretim 5. - 6. - 7. - 8. Sınıf Öğrencilerinin Durumu İnternet Kullanımı İle İlgili Ailelerin Değerlendirmeleri”, <http://acikerisim.baskent.edu.tr:8080/bitstream/handle/11727/2340/10008302.pdf?sequence=1&isAllowed=y>, (Erişim Tarihi: 17 Aralık 2020).

URL-6 <https://rm.coe.int/prems-107219-tur-2576-lanzarote-convention-leaft-a5-web/168098bd18>, (Erişim Tarihi: 21 Ocak 2020).

URL-7 “European Union General Data Protection Regulation”, <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32016R0679&from=EN#d1e2029-1-1>, (Erişim Tarihi: 18 Aralık 2020).

URL-8 “Telegram’daki DeepFake Botları”, <https://www.theverge.com/2020/10/20/21519322/deepfake-fake-nudes-telegram-bot-deepnude-sensitivity-report>, (Erişim Tarihi: 17 Aralık 2020).

URL-9 “Speech2Face: Bir Sesin Arkasındaki Yüzü Öğrenme”, <https://speech2face.github.io/>, (Erişim Tarihi: 17 Aralık 2020).

URL-10 https://transparencyreport.google.com/youtube-policy/removals?hl=en&total_channels_removed=period:Y2019Q4&lu=videos_by_country&content_by_flag=period:Y2020Q1;exclude_automated:all&channels_by_reason=period:Y2020Q2&total_removed_videos=period:Y2020Q3;exclude_automated:all&videos_by_country=period:Y2020Q3;region, (Erişim Tarihi: 22 Ocak 2020).

URL-11 “yayın: kelime anlamı”, <https://sozluk.gov.tr/>, (Erişim Tarihi: 17 Mayıs 2021).

Diğer Kaynaklar

OECD (2011-05-02), “The Protection of Children Online: Risks Faced by Children Online and Policies to Protect Them”, *OECD Digital Economy Papers*, No. 179, OECD Publishing, Paris.

20 Kasım 1989 Tarihli Birleşmiş Milletlerin Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi.

03.06.2005 tarih ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu.

18.10.1982 tarih ve 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası.

24.03.2016 tarih ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu.

26.09.2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu.

12.04.1991 tarih ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu.

04.05.2007 tarih ve 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun.

03 Haziran 2011 tarihli ve 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname.

01 Temmuz 2010 tarihli Çocukların Cinsel Suistimal ve Cinsel İstismara Karşı Korunmasına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi.

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi’nin 12 Eylül 2014 tarihli “*Dijital Medya ve Çocuk Hakları*” konulu 2014 yılı Genel Tartışmalar Günü Raporu.

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin 16 Nisan 2014 tarihli ve CM/Rec (2014/6) sayılı “*İnsan Hakları Kılavuzu*” adlı, Tavsiye Kararı ve Açıklayıcı Memorandumu.

Avrupa Konseyi’nin 1 Ekim 1985 tarihli Kişisel Verilerin Otomatik Olarak İşleme Tabi Tutulması Kapsamında Bireylerin Korunmasına İlişkin 108 Nolu Sözleşme.

Avrupa Parlamentosu’nun 14 Nisan 2016 tarihli Avrupa Genel Veri Koruma Tüzüğü.

26 Mayıs 2000 tarih ve 2000/14 sayılı Başbakanlık Genelgesi.

04 Nisan 2012 tarih ve 2012/9 sayılı Başbakanlık Genelgesi.

01 Temmuz 2004 tarihli Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi.

Yargıtay 18’nci Ceza Dairesi’nin 22.02.2017 tarih ve 2015/29886 Esas ve 2017/2091 Karar sayılı kararı.

Yargıtay 14’ncü Ceza Dairesi’nin 11.03.2013 tarih ve 2011/22662 Esas ve 2013/2461 Karar sayılı kararı.

Extended Abstract

Protection Of Children In The Internet Environment

The Internet is a huge network consisting of a combination of computer networks where people can express themselves freely, share their thoughts and ideas, see the thoughts and ideas of others, communicate with other people instantly, thus saving both time and cost, and being the largest and most useful tool for accessing information. It has now become an indispensable part of our lives. It has ceased to be a tool to achieve a certain goal, but has become an element of life that we need to be always beside us.

This element has taken such a place in our lives: Especially during the Covid-19 pandemic period that started in our country in 2020, education and training activities were carried out completely and working life partially on the internet, in the normal period, education, health, tourism and travel, all kinds of shopping transactions were largely a life that is now intertwined with physical life, where most of the official transactions can be made by public institutions over the internet, where people can socialize in communication with each other with social media and instant messaging programs, where they can make instant sharing, various games can be played in the same game with other people from other parts of the world has become the field. It would not be wrong to say that almost every home has internet, even if there is no computer. Considering that the internet environment, which is defined as virtual, is so integrated into people's lives and has become an impact and addiction in their lives, in my opinion, it is no longer virtual in many people's lives, but has become a part of their concrete life.

Internet, which entered the lives of people over a certain age later, young people who were born in the 2000's and are now in their 20's have grown up in information, technology and the internet. This generation, who has known the Internet from a very young age, learn a lot of information in a shorter time due to their more open perceptions and adapt and adapt to rapidly developing technology. According to the world Internet usage statistics in the "Digital in 2020" report published by We Are Social and Hootsuite published on December 30th, 2020; Of the approximately 4.54 billion internet users, 59% of the world population, 22% are in the 0-12 age group, 19% in the 13-24 age group, 29% in the 25-44 age group, 21% in the 45-64 age group, 9% is the age group of 64 and over. It is noteworthy that internet usage is highly concentrated between 0-12. OECD (Organization for Economic Cooperation and Development) defines today's children as "Digital natives".

United Nations General Assembly by November 20, adopted in 1989 and the Republic of Turkey is a signatory to the Children's Rights Convention of the 1st material at an earlier age, except that case is underage, the number of children each person up to the age of eighteen. In the article 3/1.a of the Child Protection Law No. 5395 dated 03.06.2005, even if the child is an adult at an earlier age, a person who has not completed the age of eighteen, the Turkish Criminal Law dated 26.09.2004 and numbered 5237 has 6 / In item 1.b, the child is defined as a person who has not yet reached the age of eighteen. As in our national legislation, people under the age of eighteen are generally in the status of children in international and foreign legislation.

Children who are just starting to learn everything; He spends a considerable amount of time on the internet during the day for reasons such as relieving his curiosity, accessing information, and having fun. Again, according to the "Digital in 2020" report, the average number of internet users per day.

It was stated that he spent 7.5 hours on the Internet. It cannot be denied that an information world environment such as the Internet contributes intensely to children development, self-expression, education and creativity. It is known that in addition to the countless benefits of internet use, it also has damages with its unconscious and uncontrolled use and it carries many risks. In this context; Children and adolescents are most adversely affected by the Internet due to their curiosity and desire to experiment, obsession with impartiality and lack of ability to make the right decision, their tendency to act without thinking about

the continuation, act risky and rebel against authority. They are more vulnerable and inexperienced than adults.

Although the risks posed by the internet for children are diverse, we will basically examine these risks in three categories. The first is the risks of content or online or offline contact encountered. The second is the risks related to the concept of shopping and consumer, and the third is the risks related to personal information privacy and information security. These risks will create important problems and consequences for the children, who are the guarantors of our future, and therefore for the society. Therefore, in order to minimize these problems; With the duty of doing legal regulations and social studies, a very important role falls on the state, then educators, parents and non-governmental organizations. These institutions are obliged to protect children from the harms of the internet and to raise their awareness.

Our country is partially aware of this obligation. This obligation; by being a party to the conventions made for the protection of children in international platforms, it tries to fulfill the obligations imposed by these conventions on the contracting states by transposing them into domestic law, making various regulations, reflecting them in their institutional organization and supporting non-governmental organizations.